

Verksamhetsberättelse för 2024

Inledning

Sveriges 3R-center är ett kompetenscentrum för frågor om att ersätta (replace), minska (reduce) och förfina (refine) djurförsök. 3R-centret är placerat på Jordbruksverket och har den Nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål som styrgrupp.

Inför 2024 beslutade regeringen att ta bort den öronmärkta finansieringen för 3R-centrets verksamhet. Jordbruksverket har därför behövt minska kapaciteten i 3R-arbetet. I slutet av 2023 gjorde Nationella kommittén tydliga prioriteringar och planerade om centrets verksamhet utefter de nya förutsättningarna.

Förändringarna i verksamheten blev fullt synliga internt först i maj 2024 då den personal som varslats lämnat centret för andra tjänster inom och utanför Jordbruksverket. Externt är förändringarna antagligen ännu inte fullt synliga då centret under året färdigställt många projekt som varit påbörjade sedan tidigare. Trots förutsättningarna har 2024 därför ändå varit ett år som kantas av publicering av nya material. Först under 2025 kommer den minskade kapaciteten att bli fullt synlig även externt.

Under de nuvarande förutsättningarna har Nationella kommittén beslutat att 3R-centret inte ska lägga resurser på att ta fram en fullskalig årsberättelse på det sätt som tidigare gjorts. Nedan följer därför en enklare sammanställning av kommittén och centrets arbete under 2024. Allt publicerat material finns tillgängligt på centrets webbplats jordbruksverket.se/3R.

Målgrupper

I verksamhetsplanen för 2024 beslutade Nationella kommittén att följande målgrupper skulle vara prioriterade i 3R-centrets arbete under året

- djurskyddsorgan
- regionala djurförsöksetiska nämnder
- myndigheter
- forskningsfinansiärer.

Genomförda insatser

Råd och stödmaterial

Under året har 3R-centret publicerat råd och stödmaterial inom följande områden

- acklimatisering av möss, råttor och zebrafiskar inför försök
- grupp- och ensamhållning av kaniner
- inredning för fiskar som hålls i laboratoriemiljö.

Arbetet med samtliga material hade kommit långt redan vid årets början. Alla material finns i engelsk översättning och för flera av dem finns också sammanfattande affischer, som kan skrivas ut och sättas upp på lämplig plats.

Informationsmaterial

Under året har 3R-centret utökat informationen på webbplatsen med två nya sidor som handlar om

- djurfri cellodling
- utveckling och validering av metoder.

Dessa kunskapssammanställningar finns bara på engelska och arbetet med att ta fram dem hade kommit relativt långt redan vid årets början.

Andra typer av material

Precis efter årsskiftet publicerade 3R-centret en film som porträtterar ett gott exempel på ersättande av djurförsök med cellbaserade modeller. Den forskargrupp som utvecklat cellmodellerna finns vid Lunds universitet.

Under året har centret färdigställt ytterligare material av olika karaktär

- ett diskussionsmaterial för att arbeta med omsorgskultur (Culture of Care) i svenska försöksdjursverksamheter
- en checklista om 3R för användning vid granskning av etiska ansökningar
- en strategi för Nationella kommitténs eget arbete med att ersätta djurförsök
- en sammanställning av de ändringar som djurskyddsorganen godkänt till befintliga etiska tillstånd
- en svensk översikt av ett kanadensiskt riktlinjedokument för ett gott djurskydd i forskning på vilda djur.

Dessa material finns bara på svenska och arbetet med flera av dem var påbörjat sedan tidigare.

Centret har också publicerat ett uttalande om 3R för forskningsfinansiärer. I slutet av året hade nio organisationer ställt sig bakom uttalandet.

Nätverksmöten

Under året har 3R-centret genomfört nätverksmöten för följande målgrupper

- djurskyddsorgan
- djurtekniker
- forskningsfinansiärer
- regionala djurförsöksetiska nämnder.

Under dessa möten har deltagarna fått information från centret och möjlighet att samtala med varandra om olika frågor.

Centret har också arrangerat tre möten för samtal mellan djurskyddsorganens ordföranden.

Internationella samarbeten

Centret ingår sedan tidigare i två internationella samarbeten med andra 3R-center

- COST-projektet IMPROVE inom vilket centret deltagit i möten och samlat in information om svenska 3R-relaterade utbildningar
- konsortiet Togeth3R där centret deltagit i planeringen av en webinarieriserie som kommer att genomföras i början av 2025.

Nationella kommittén ingår också i ett nätverk med andra europeiska nationella kommittéer inom vilket ett fysiskt möte hållits under året.

Kontinuerligt arbete

I sitt kontinuerliga arbete har centret

- arrangerat två webinarier
- publicerat fem utgåvor av nyhetsbrevet Focus on the 3Rs
- gjort e-postutskick till djurskyddsorgan, djurtekniker och replace-nätverket
- publicerat nyheter på webbplatsen och på LinkedIn
- gjort mindre uppdateringar till webbplatsen
- kommunicerat med de sex svenska myndigheter som har en 3R-strategi
- i ett samarbete med Kemikalieinspektionen och Statens veterinärmedicinska anstalt finansierat arbete för en expert i OECD-expertgruppen Thyroid disruption methods
- deltagit i arbetet i den nationella myndighetshubben inom projektet Partnership for the Assessment of Risk from Chemicals (PARC)
- deltagit i ett möte och på förfrågan sammanställt information till PARERE-nätverket
- följt EU-kommissionens arbete med att ta fram en färdplan för att fasa ut djurförsök i säkerhetstester inom EU
- planerat och anordnat Nationella kommitténs sammanträden.

I centrets kontinuerliga arbete ingår också att delta i och presentera centrets arbete vid nationella och internationella seminarier. Utöver de möten som nämnts ovan har centret under året på olika sätt presenterat sin verksamhet vid följande tillfällen

- Seminariedagen BME@LiU på Linköpings universitet
- Nationellt samverkansmöte inom PARC
- Sveriges Veterinärförbunds årliga event Veterinärmötet
- Danmarks 3R-Centers symposium
- Vetenskapsrådets seminarium för aktuella djurförsöksfrågor.